

ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ***Η διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου
στην πτώχευση***

του **Αργύρη Αργυριάδη**,
δικηγόρου, φορολογικού συμβούλου,
Solicitor of the Supreme Court (England and Wales)
ΜΔΕ (ΑΠΘ), LL.M (Univ. of London), ΜΔΚ (Οικ. Παν. Αθηνών)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

I. Η έννοια της διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου	1244
II. Οι φορολογικά ενδιαφέρουσες περιουσιακής φύσης συνέπειες της πτώχευσης	1245
III. Η εκποίηση της πτωχευτικής περιουσίας (αναγκαστικός – πτωχευτικός πλειστηριασμός)	1246
IV. Η εφαρμογή της διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου και ειδικότερα η αποδοχή της δήλωσης φόρου μεταβίβασης ακινήτου	1248

I. Η έννοια της διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου

Κάθε φορά που η φορολογική αρχή διαπιστώνει φορολογικές παραβάσεις, από τις οποίες βάσει ειδικής έκθεσης ελέγχου, προκύπτει ότι δεν έχει αποδοθεί συνολικά στο Δημόσιο ποσό πάνω από εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ από Φ.Π.Α., Φ.Κ.Ε., παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, τέλη και εισφορές, απαγορεύεται στις αρμόδιες δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες να παραλαμβάνουν δηλώσεις ή να χορηγούν βεβαιώσεις ή πιστοποιητικά που απαιτούνται κατά τις κείμενες διατάξεις και ζητούνται από τον παραβάτη, για την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων.

Στην περίπτωση αυτή αναστέλλεται έναντι του Δημοσίου και το απόρρητο των καταθέσεων, των λογαριασμών, των κοινών λογαριασμών, των πάσης φύσεως επενδυτικών λογαριασμών, των συμβάσεων και πράξεων επί παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων και του περιεχομένου των θυριδών του φορολογούμενου σε τράπεζες ή άλλα πιστωτικά ιδρύματα και δεσμεύεται το πενήντα τοις εκατό (50%) αυτών. Οι ανωτέρω δεσμεύσεις δεν εφαρμόζονται για ποσά μισθών και συντάξεων που κατατίθενται στους οικείους λογαριασμούς φυσικών προσώπων¹.

1. Βλέπε άρθρο 14 Ν. 2523/1997, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 16§6 και 7 του Ν. 2992/2002 και την παρ.8 άρθρ. 40 Ν. 3220/2004 και αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 άρθρ. 27 Ν. 3296/2004.

Κατά κρατούσα στη νομολογία² και θεωρία³ άποψη, η επιβολή των ανωτέρω αναφερόμενων περιοριστικών μέτρων αποβλέπει στην εξυπηρέτηση σκοπού, ο οποίος έχει αναχθεί από τον κοινό νομοθέτη, επιτρεπτός κατά το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, σε λόγο δημοσίου συμφέροντος. Ο τελευταίος συνίσταται στη διασφάλιση της είσπραξης από το Δημόσιο μεγάλων ποσών οφειλόμενων φόρων, τελών, προστίμων κτλ προς εκπλήρωση των σκοπών του κράτους.

Με την επίκληση του δημοσίου συμφέροντος, στην συντριπτική πλειοψηφία των δικαστικών αποφάσεων αποκλείεται το αίτημα περί χορήγησης αναστολής, ανεξαρτήτως της βλάβης⁴ που τυχόν θα επέρχονταν στους αιτούντες από την εφαρμογή των μέτρων σε βάρος τους⁵.

Η ενέργεια αυτή της φορολογικής αρχής κοινοποιείται με αντίγραφο της σχετικής ειδικής έκθεσης ελέγχου συγχρόνως και στη Διεύθυνση Ελέγχου του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και στο φορολογούμενο στη γνωστή κατοικία του ή στην έδρα της επιχείρησής του, ο οποίος μπορεί να ζητήσει με αίτηση στον υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, μέσω της αρμόδιας για την έκδοση των πράξεων φορολογικής αρχής, την ολική ή μερική άρση των απαγορευτικών μέτρων. Κατά της απόφασης του υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών επιτρέπεται η άσκηση προσφυγής κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Τα περιοριστικά μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 14 του Ν. 2523/1997 εντάσσονται στη φορολογική νομοθεσία και κατά των μέτρων αυτών ρητώς – όπως αναφέρθηκε ανωτέρω - προβλέπεται (παρ. 4 άρθρου 14) η άσκηση προσφυγής ουσίας, αποκλειομένης, ως εκ τούτου, της αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας⁶.

II. Οι φορολογικά ενδιαφέρουσες περιουσιακής φύσης συνέπειες της πτώχευσης

Η σπουδαιότερη συνέπεια της κήρυξης της πτώχευσης είναι ότι αφαιρείται από τον πτωχό η διοίκηση, δηλαδή το δικαίωμα της διάθεσης και διαχείρισης της πτωχευτικής περιουσίας του. Σύμφωνα με το άρθρο 2 §1 του Α.Ν. 635/1937, «από της πρωίας της ημέρας της επ' ακροατηρίου δημοσιεύσεως της απόφασης της κηρυττούσης την πτώχευση, ο πτωχεύσας στερείται αυτοδικαίως της διοικήσεως (διαθέσεως και διαχειρίσεως) της πτωχευτικής περιουσίας».

Με την πτώχευση ο πτωχός χάνει αυτοδικαίως τη διοίκηση της πτωχευτικής περιουσίας⁷. Δηλαδή, ενώ εξακολουθεί να θεωρείται κύριος της πτωχευτικής περιουσίας, η διοίκησή της περιέρχεται στο σύνδικο. Ο σύνδικος έχει το δικαίωμα να διαχειρίζεται και να διαθέτει, σύμφωνα με τους όρους του νόμου, τα στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας. Αυτήν την περιουσιακή συνέπεια της κήρυξης της πτώχευσης αποδίδει η επιστήμη και η νομολογία με τους όρους «πτωχευτική απαλλοτρίωση» ή «πτωχευτική δέσμευση» ή «πτωχευτική κατάσχεση»⁸, με ορ-

2. Βλ. ενδεικτικά ΤρΔΠρΑθ 1062/2005, 1357/2004, 2407/1993.

3. Βλ. Πρέζα Αθ. «Η προσωρινή δικαστική προστασία των προληπτικών περιοριστικών μέτρων του άρθρου 14 Ν. 2523/1997 (δέσμευση περιουσιακών στοιχείων).

4. Με επίκληση του άρθρου 202§2 περ. α' ΚΔιοικΔικ.

5. Ενδιαφέρουσα εξαίρεση αποτελεί η ΤρΔΠρΑθ 1775/2005 ΔΦορΝ 2005, σελ. 1358, με σχολιασμό Πρέζα Αθ.

6. Βλ. *ad hoc* ΣτΕ 2478/2005 Αρμ 2006, σελ. 628, ΣτΕ 887/2005 Νόμος, ΣτΕ 3774/2001 ΔιΔικ 2003, σελ. 87, ΣτΕ 3981/2001 Λογ. 2003, σελ. 236, ΣτΕ 1320/1999 ΔΦορΝ 2001, σελ. 917.

7. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ (Συμβ) 1503/1994 ΕΕμπΔ 1995, σελ. 304, ΕφΠειρ 317/1994 ΔΕΕ 1995, σελ. 286 και Κοτσίρη Λ. Πτωχευτικό Δίκαιο, 6η έκδοση, 1998, σελ. 231.

8. Ο πρώτος όρος από Ρόκα Κ, Πτωχευτικό Δίκαιο, 12 «έκδοση 1978, σελ. 114, ο δεύτερος από Δουβουνιώτη Γ, Σύστημα Ελληνικού Πτωχευτικού Δικαίου, 1934, σελ. 277, ο τρίτος από Πετιμεζά Θ, Θεμε-

θότερο και επικρατέστερο τον πρώτο⁹.

Η νομική σημασία της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης αποδίδεται από τις διατάξεις του άρθρου 2§2 και 4 Α.Ν. 635/1937 σε συνδυασμό με το άρθρο 534 Ε.Ν. Στην παράγραφο 2 ορίζεται ότι «εν τη πτωχευτική περιουσία δεν περιλαμβάνεται η μετά την κήρυξιν της πτωχεύσεως αποκτώμενη υπό του πτωχεύσαντος περιουσία» και περαιτέρω στην παράγραφο 4 ορίζεται ότι από το πρωί της ημέρας που δημοσιεύεται στο δικαστήριο η απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση «είναι αυτοδικαίως άκυρος ως προς την ομάδα πάσα δικαιοπραξία γενόμενη υπό του πτωχεύσαντος ή προς τον πτωχεύσαντα και αφορώσα εις την πτωχευτικήν περιουσία».

Συμπερασματικά, κάθε δικαιοπραξία του πτωχού κατά παράβαση της αρχής της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης είναι άκυρη ή ορθότερα ανενεργής ως προς την ομάδα των πιστωτών, η οποία εκπροσωπείται στις διαδικασίες της πτώχευσης από το σύνδικο.

Το εύλογο ερώτημα που γεννάται είναι εάν έχει εφαρμογή στην περίπτωση της πτώχευσης το άρθρο 14 του Ν. 2523/1997, όπως ισχύει. Στο ερώτημα αυτό δίδεται απάντηση στο τέταρτο μέρος της παρούσας μελέτης.

III. Η εκποίηση της πτωχευτικής περιουσίας (αναγκαστικός – πτωχευτικός πλειστηριασμός)

Σκοπός της πτώχευσης, ως θεσμού συλλογικής εκτέλεσης, είναι η τελική εκποίηση των στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πτωχευτικών πιστωτών. Κατά τη διάρκεια της πτώχευσης είναι δυνατόν να κινηθούν παράλληλα δύο διαφορετικές διαδικασίες μέχρι το στάδιο της ένωσης των πιστωτών. Δηλαδή, οι ενυπόθηκοι πιστωτές (και μόνον αυτοί) έχουν το δικαίωμα να επισπεύσουν αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της πτωχευτικής περιουσίας μέχρι το στάδιο της ένωσης των πιστωτών (άρθρο 666 Ε.Ν.)¹⁰, οπότε εφαρμόζονται οι διατάξεις περί αναγκαστικού πλειστηριασμού. Παράλληλα, ο σύνδικος (είτε ο οριστικός είτε της ένωσης των πιστωτών) κινεί τη διαδικασία του πτωχευτικού πλειστηριασμού με σκοπό την εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας. Ο πτωχευτικός πλειστηριασμός είναι η αναγκαστική εκποίηση πράγματος της πτωχευτικής περιουσίας που γίνεται κατόπιν αδείας του πτωχευτικού δικαστηρίου είτε δια πλειστηριασμού είτε δια συμφωνίας. Αποτελεί ιδιόρρυθμη σύμβαση που εξομοιώνεται με την πώληση¹¹. Στην περίπτωση του πλειστηριασμού εφαρμόζεται το άρθρο ΑΚ 199. Ο προβλεπόμενος σε αυτό το άρθρο πλειστηριασμός πρέπει να διακρίνεται από τον εκούσιο ή αναγκαστικό πλειστηριασμό του ΚΠολΔ, δηλαδή εκείνων των άρθρων 428, 801, 1649 και 1908 ΑΚ που νοείται ο εκούσιος πλειστηριασμός και των άρθρων 264, 1228, 1237, 1240, 1298 και 1318 ΑΚ που νοείται ο αναγκαστικός διονομικός πλειστηριασμός¹².

Ο οριστικός σύνδικος¹³ μπορεί να προβεί στην εκποίηση των κινητών σε κάθε περίπτωση και των ακινήτων (πριν την ένωση των πιστωτών) αρκεί να τηρήσει τις διατάξεις που απαι-

Λιώδεις έννοιαι του Πτωχευτικού Δικαίου, 1906, σελ. 30».

9. Βλ. Κοτσίρης ό.π. σελ. 232.

10. Βλ. και Κοτσίρης Λ, ό.π σελ. 588 παρ. 3.

11. Βλ. ΟΛΑΠ 1688/1983 ΝοΒ 1984, σελ. 1535.

12. Βλ. Βαθρακοκοιλής Β. ΕΡΝΟΜΑΚ Τόμος Α, Γενικές Αρχές, 2001, άρθρο 199§6, σελ. 835.

13. Ο σύνδικος έχει όσα δικαιώματα και όσες υποχρεώσεις καθορίζονται ειδικότερα στον πτωχευτικό νόμο για το σκοπό της εξυπηρέτησης του λειτουργήματός του ή απορρέουν από την ομοιότητα της θέσης του ως εντολοδόχου ή προκύπτουν από την ιδιαιτερότητα του δικηγορικού λειτουργήματος (βλ. Ψυχομάνης Σ, Πτωχευτικό Δίκαιο, Β' έκδοση 2004, σελ. 135).

τούνται για την πώληση των ακινήτων μετά την ένωση, συναπαιτούμενης στην περίπτωση αυτή και της συναίνεσης του πτωχεύσαντος¹⁴.

Ο σύνδικος της ένωσης μπορεί να προχωρήσει στη διαδικασία εκποίησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 666 Ε.Ν., δηλαδή κατόπιν δικαστικής απόφασης και κατά τις διατυπώσεις των περί εκποίησης της ακινήτου περιουσίας των ανηλίκων διατάξεις, ήτοι δια πλειστηριασμού ή άνευ αυτού δια συμφωνίας. Το πτωχευτικό δικαστήριο ορίζει εάν η εκποίηση θα γίνει δια πλειστηριασμού ή συμφωνίας (άρθρο 1642 εδ. 2 Α.Κ.)¹⁵. Η ανωτέρω εκποίηση είναι απλή πώληση (και στις δύο περιπτώσεις) και απαιτεί τη σύνταξη συμβολαιογραφικού εγγράφου και την πληρωμή του αναγκαίου φόρου μεταβίβασης. Διέπεται από τις διατάξεις του Α.Κ. και συγκεκριμένα των άρθρων 199, περί συμβάσεως δια πλειστηριασμού και άρθρων 513 επ. περί πωλήσεως, με εξαίρεση τα άρθρα 521 και 539, καθόσον αυτά εφαρμόζονται ειδικά επί αναγκαστικών πλειστηριασμών, οι οποίοι ενεργούνται συνεπεία αναγκαστικής εκτέλεσης δυνάμει τίτλου εκτελεστού με επίστευση και επιμέλεια του δανειστού κατά τις διατάξεις του ΚΠολΔ¹⁶.

Στον πτωχευτικό πλειστηριασμό με την κατακύρωση επέρχεται η ολοκλήρωση της ενοχικής σύμβασης¹⁷, χωρίς καμία εμπράγματα ενέργεια. Η κυριότητα μεθίσταται στον υπερθεματιστή μόνο με τη συνδρομή των όρων του ουσιαστικού δικαίου (1033, 1034 Α.Κ.). Ο υπερθεματιστής αποκτά κυριότητα με παράγωγο τρόπο και συνεπώς είναι ειδικός διάδοχος του καθού η εκτέλεση (αναλογικά εφαρμοζόμενο το άρθρο 1005§1εδβ'ΚΠολΔ). Στα ακίνητα η μετάσταση της κυριότητας επέρχεται με τη μεταγραφή του συμβολαίου πώλησης που υπογράφεται ανάμεσα στον σύνδικο της πτώχευσης και στον υπερθεματιστή. Την απαιτούμενη νόμιμη αιτία της μεταβίβασης (όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 1033Α.Κ.) αποτελεί ο πτωχευτικός πλειστηριασμός.

Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή, κατόπιν άδειας του πτωχευτικού δικαστηρίου (Πολυμελές Πρωτοδικείο – διαδικασία εκουσίας δικαιοδοσίας), η οποία δίδεται κατόπιν αιτήματος του συνδίκου και θετικής εισήγησης της Εισηγήτριας Πτωχεύσεων (δηλαδή δικαστή σε βαθμό Πρωτοδική τουλάχιστον) διενεργείται πτωχευτικός πλειστηριασμός (ήτοι ελεύθερος, δίχως τις διατυπώσεις του αναγκαστικού πλειστηριασμού ενώπιον της Εισηγήτριας της Πτώχευσης), με ελάχιστο τίμημα που ορίζεται από το δικαστήριο. Την ημέρα του πλειστηριασμού συντάσσεται έκθεση διενέργειας του πλειστηριασμού και πράξη κατακύρωσης πλειστηριασμού στον υπερθεματιστή. Αμφότερα υπογράφονται από την Εισηγήτρια Πτωχεύσεων.

Κατόπιν, κατατίθενται τα ανωτέρω στην αρμόδια ΔΟΥ και όμοια αντίγραφα¹⁸ προσκομίζονται στον συμβολαιογράφο για τη σύνταξη του συμβολαίου μεταβίβασης των ακινήτων από τον σύνδικο στον υπερθεματιστή. Αντίθετη εκδοχή περί σύνταξης περιληψης κατακυρωτικής έκθεσης ακινήτου από συμβολαιογράφο όχι μόνο δεν βρίσκει κανένα έρεισμα στις διατάξεις του νόμου, αλλά πάσχει και από νομιμότητα, καθώς δεν νοείται περιληψη κατακυρω-

14. Βλ. Ροδόπουλο Α, Πτωχευτικών Δίκαιον, 1968, υπ. αρθ. 576, σελ. 459 και Κοτσίρη Λ. όπ σελ. 508.

15. Βλ. ΑΠ 526/1983 ΕΕΝ 1984, σελ. 107 και Ρόκα Ι, Η κατά παράβαση του άρθρου 666 ΕμπΝ εκποίηση ακινήτων της πτωχευτικής περιουσίας ΕΕμπΔ 1980, σελ 172 και Ρόκα Ν, Στοιχεία Πτωχευτικού Δικαίου, 2η έκδοση, 1997, σελ. 64.

16. Βλ. Ροδόπουλο, όπ άρθρα 665 – 667, σελ. 970-1 και Κοτσίρη Λ, όπ σελ. 586 και 587.

17. Η κατακύρωση συμπίπτει με την αποδοχή της προσφοράς του υπερθεματιστή (βλ. ΑΠ 818/1958 ΝοΒ 1959, σελ. 481 και Μπαλή Γ. Μελέται Αστ. Δικον. Δικ. σελ. 422).

18. Βλ. άρθρο 32 του Ν. 2459/1997 και την υπ. αριθ. 1092582/100/Β0013/24-2-1997 (ΠΟΛ 1066) απόφαση του υπουργού Οικονομικών. Στο ανωτέρω συμβόλαιο επισυνάπτεται και η προβλεπόμενη στο άρθρο 24 Ν. 2130/1993 βεβαίωση του αρμόδιου ΟΤΑ για την καταβολή του τέλους ακίνητης περιουσίας.

τικής έκθεσης από συμβολαιογράφο σε πλειστηριασμό που δεν έγινε ενώπιόν του, αλλά ενώπιον του Δικαστή.

Τέλος, λόγω του αναγκαστικού χαρακτήρα της εκποίησης (καθώς η πτώχευση αποτελεί ειδικό τρόπο συλλογικής εκτέλεσης¹⁹) ακολουθεί κατ' άρθρο 1005§3 εδ. 2 ΚΠολΔ ex lege ειδικός τρόπος εξάλειψης των βαρών στο ακίνητο κατόπιν της από το νόμο επερχόμενης απόσβεσής τους και ανεξάρτητα από τη συναίνεση και ικανοποίηση των ενυπόθηκων δανειστών, ο δε υπερθεματιστής δικαιούται με την καταβολή του εκπλειστηριασματος να ζητήσει την εξάλειψη των βαρών με αίτησή του προς τον αρμόδιο υποθηκοφύλακα²⁰.

IV. Η εφαρμογή της διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου και ειδικότερα η αποδοχή της δήλωσης φόρου μεταβίβασης ακινήτου.

Το εύλογο ερώτημα που μπορεί να τεθεί είναι: εφόσον με την κήρυξη της πτώχευσης απαλλοτριώνεται η περιουσία του πτωχού υπέρ της ομάδας των πιστωτών (και συνεπώς και υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου) και απαγορεύεται εκ του νόμου (θεωρείται μάλιστα άκυρη) κάθε δικαιοπραξία του πτωχού, έχει εφαρμογή το άρθρο 14 Ν. 2523/1997;

Η απάντηση βρίσκεται στο κείμενο του ίδιου του νόμου. Στην παράγραφο 2 προβλέπεται ότι οι «κυρώσεις της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλονται και σε όλα τα πρόσωπα που είχαν μία από τις ιδιότητες των παραγράφων 1 έως και 4 του άρθρου 20 του Ν. 2523/1997 (είναι για παράδειγμα πρόεδροι ΔΣ, διευθύνοντες σύμβουλοι κλπ), καθώς η πτώχευση μιας ημεδαπής δεν συνεπάγεται συμπτώχευση του προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου της ή των μελών του διοικητικού συμβουλίου της. Συνεπώς, ερμηνευτικά θα πρέπει να γίνεται δεκτό ότι η απόφαση περί εφαρμογής του άρθρου 14 Ν. 2523/1997 από την αρμόδια φορολογική αρχή για εταιρία που έχει ήδη κηρυχθεί σε πτώχευση αναφέρεται και δεσμεύει τα πρόσωπα της διοίκησής της, όπως αυτά προβλέπονται και εξειδικεύονται στο άρθρο 20 του ίδιου νόμου, με εξαίρεση όσα συμπτωχέουν. Πράγματι, δεν έχει νόημα η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 14 στην περίπτωση του άρθρου 20§1β Ν. 2523/1997, καθώς η πτώχευση της ομόρρυθμης εταιρίας συνεπάγεται ταυτόχρονη πτώχευση των ομορρυθμων εταίρων.

Περαιτέρω, δεν τίθεται κανένα ζήτημα περί μη αποδοχής της δήλωσης φόρου μεταβίβασης ακινήτου, καθώς, είτε έχουμε αναγκαστικό πλειστηριασμό είτε πτωχευτικό, τη δήλωση φόρου μεταβίβασης υποβάλλει ο υπερθεματιστής και όχι ο παραβάτης και συνεπώς δεν εφαρμόζεται η προβλεπόμενη στο άρθρο 14 Ν. 2523/1997 απαγόρευση παραλαβής της δήλωσης²¹. Μάλιστα, στην περίπτωση της σύνταξης του συμβολαίου πώλησης, συμβαλλόμενοι είναι ο σύνδικος ως εκπρόσωπος της ομάδας των πιστωτών (δηλαδή και του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων ανάμεσα στους πιστωτές είναι και το Ελληνικό Δημόσιο για οφειλόμενους φόρους ή για παραβιάσεις της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας) και ο υπερθεματιστής, πρόσωπα που δεν αναφέρονται στην περιοριστική απαρίθμηση του άρθρου 20 του Ν. 2523/1997. □

19. Βλ. ΑΠ 932/1984 ΕΕμπΔ 1985, σελ. 164 και Γνωμοδότηση Α. Τσιριντάνη – Κ. Ρόκα, ΝοΒ 1954, σελ. 649, Γ. Ράμμου – Α. Τσιριντάνη, ΝοΒ 1963, σελ. 625.

20. Βλ. ΑΠ 383/1957 ΑρχΝ 9, σελ. 136, ΕφΠειρ 866/1986 ΕΕμπΔ 1987, σελ. 478 και ΜΠρΑθ 4976/1972 ΕΕΔ, 1973, σελ. 118 και Κοτσιρής Λ, ό.π. σελ. 587.

21. Βλ. ΣτΕ 2578/2002 και Γνωμ.ΝΣΚ (Τμήμα Β') 172/2006.